



gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 5. februarja 1862.

Mokre hiše, njih napake in kako odvrniti jih.

(Dalje.)

3. Če so tla pritličnih poslopij z unanjim svetom enako visoke ali pa morebiti še nižje napravljene. Nobeno poslopje se ne smé tako napraviti, da bi bil pod v njem nižji od unanjega svetá, ampak mora saj za dve stopnji viši biti. Slab gospodar je, kateri tako ne zida, in le na to gleda, da se pri zidanju nekoliko stroškov prihrani; sam je kriv, da si napravi bolj močirne kakor suhe pohištva, v katerih prebivavci radi ne stanujejo, in kar si skop gospodar enkrat pri nemarnem zidanju prihrani, pokvari pri dostokratni popravi podov, vrat in okin dostikrat po štirikrat več. Zato naj pritlične pode poviša kolikor more; kolikor so tla višje, tem boljše.

4. Če je zid okrog okin pretanek, ali če je oboj okrog njega le pol cegla debel, ga zmerzlina že pri majhnem mrazu prešine. Gorki zrak v sobah zgosti svoje sopare do kapel, in stene so skoz in skoz mokre in ta mokrota léd in srež napravi in kader se zid otaja, se jame po zidu cediti, zid je z merzlo okužno žlezo prepet in ta mokrota se od ene stene do druge razprostira. Zato naj vsak zid poleg okin saj po celem ceglju debel bode.

Še bolj se pa dá hiša mokrote obvarovati, če se kolikor toliko zid votel napravi. Doprni, to je, zid okrog okin, se napravi po ceglju debel in znotraj poleg njega se izpelje drug po $\frac{1}{2}$ ali po $\frac{1}{4}$ cegla debel, tako, da se pustí med obema za kake 3 palce široka votlina. Ta votlina se mora pa še nekoliko nižje napraviti kakor so tla. In tak zid ostane vedno suh in ga nobena zmerzlina lahko ne prešine, ker jo znotranji gorki zrak odganja. — Tako se dajo tudi celi mokri zidovi suhi napraviti, če se mokrota tudi z nobeno drugo rečjo lahko odpraviti ne dá.

5. Če so pa tla, na katerih je poslopje zidano, močirne, ali pa na kaki brežini, s katerih se mokrota proti zidu odceja. Tù se mora na najnižji strani pred poslopjem ob zidu precej globok vodotok skopati, da se va-nj mokrota odceja in kolikor je moč od zidú odvrača.

6. Če so sobe v hiši prenizke. Res, da se sobe, posebno na kmetih, nizke napravljajo, menda le zato, da toliko stroškov ne prizadenejo, ali pa da kurjava več zdá in da so gorkeje. Ta napaka se je še od tistih časov obdržala, ko so večidel le lesene hiše napravljali. Pri leseni hiši, ki je sama po sebi gorkeja od zidane, znajo sobe nižje biti; al vse drugače je pa pri sedanjih zidanih hišah, ktere morajo saj po 10 čevljev visoke sobe imeti.

7. Če se voda od kapov v tla odceja. Poslopja se tù in tam nahajajo, pri katerih poglavitni zid ven sterlí. Ko se je hiša zidala, podlaga gotovo ni iz tal stopila. To je priča, da svet okrog poslopja ni od strešne kapnice tako oplaknjen, ker ne kaplja toliko kapnice z majhnih streh, ampak le s tistih, ki so visoke in široke. Če se kapnica drugam odteka, in če je svet poleg hiše neutrjen, se mora gotovo v tla odcejati. Te mokrote, ki se je v tla pohištva pod pôd razcedila, ni moč nikakor več usušiti tako dolgo, dokler se napaka ne odpravi, po kateri dežnica do hišnega

zidovja zateka. In ta napaka je tem večja, če so hišne tla nižje od zvananjega sveta, kar mi pa ni treba posebej dokazovati. Da se pa strešna kapnica zida v zemljo ne odceja, naj se strehni žlebi napravijo ali pa podkapni tlak, kateri vodo od zidovja odpeljuje.

8. Če se novo (frišno) zidovje prenaglo omeče (ofrajha) in se v komaj sozidanih hišah ljudje že vselijo. Če se premisli, koliko vode pride pri zidanju v hišno zidovje, in koliko časa je treba čakati, preden iz zidú ta voda do dobrega izhlapi, se lahko previdi, da ga mora sapa precej dolgo preprihovati, dokler se mokrota iz njega spravi. Če se tedaj mokri zid od obeh strani z ometom (frahom) in večkratnim frišnim belenjem kakor s kakošno kožo prevleče, mora mokrota v notranjem zidovju ostati. Če se ljudje preselijo v tako hišo, koj ko je gotova, večidel že v jeseni, jo pozimi zapro in močno kurijo, nastane po celi hiši mokrota z vsemi napakami, ki smo jih že zgorej v mislih imeli. Treba je tedaj, da se novo zidovje osuši, preden se ofrajha in pobeli in sicer močneje, kamnito, proti severju in večeru stoječe delj časa, kakor šibkeje iz cegla zidano, ali proti jugu in jutru obrnjeno; ravno tako se mora zidovje pri tléh delj sušiti pustiti kakor ono gornjega nadstropja. V novo stanovanje naj se ljudje v jeseni nikar ne preselijo, ampak še le spomladi, ko se je po dostojnem prepihu popolnoma presušilo.

9. Če se hiši ne napravijo tako imenovane zimske oknica. Ima hiša pozimi le ene oknica, se zlo poté in zamrzujejo, ker na-nje od znotraj naravnost gorkota, od zunaj pa mraz udarja, in kadar se otajajo, se mnogo vode od njih na tla odceja, ki mokroto in vlažnost v hiši napravlja. Če ste pa dvojne oknici, od zunej eno, od znotrej eno, je med njima zrak (luft), kateri med notranjim gorkim in unanjim merzlim zrakom srednjo gorkoto zderžuje tako, da se ne notranje ne unanje okna ne poté in ne zmerzujejo, če ni prav huda zima in trd mraz. Ker zraven tega dvojne oknici gorkoto bolj skup držite, se tudi precej palkiva (derv) prihrani, notranje okna pa dalj terpé, ako jih potna mokrota tako pogostoma ne moči. Zato naj bi nobena gospodarja nekolikšni stroški ne ostrašili pri napravi unanjih ali zimskih okin.

10. Če se poslopja, ki so se dalje časa za hleve rabile, v človeške stanovališča prenarédé. Pri tacih poslopih so tla precej globoko zamokle, zidovi z vlago prešinjani in s solitarjem prepeti, in ker so tla v hlevih po navadi z unanjo zemljo večidel enako visoke, dostikrat tudi nižje, zato je pa tudi pod v staniščah prenizek, in malokdaj v njih toliko visočine, da bi bilo treba tla nekoliko nasuti. Kdor hoče pa vendar le hlev v hišo prenaréditi, naj jo napravi po pametnem prevdarku.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarska skušnja.

(Pitavne prešiče ješče obdržati). Če se prešičem navadna kerma iz kuhanega krompirja, korenstva, sira, ratke, otrobov itd. daje, jo iz začetka požrešno žrejo in se

od nje tudi naglo redijo. Toda čez nekoliko časa se jim tudi ta jéd uprè, da ostanejo brez vse poreje vedno v enakem stanu. Kdor jih hoče pa do dobrega spitati, naj ravná takole: Vzame naj ovsa za dva dni in naj ga dene v kako posodo in s soljo posuje, čez to pa nekoliko vode vlije. Ker se pa oves od mokrote koliko koliko napne, zato posoda ne sme polna biti. Prešiči, katerim se od te mešance po redu vsak dan nekoliko jesti dá, ostanejo ješči in požrejo vse, kar se jim le dá, ter se spitajo, da jih je lepo viditi.

„Neue landw. Zeitg.“

Zdravilska skušnja.

(Da mašoba tekne človeku in živini), trdita angleška zdravnik Simson in Thomsen tako-le: Delavci v fabrikah, kateri imajo z volno opraviti, so večidel prav zdravi. Volna, ki ima več ali manj mašobe ali oljnate stvari v sebi, k zdravju veliko pripomore ali s tem, da se je koža navzame ali pa morebiti tudi pljuča. Znano je, da se z oljem, ribjo mastjo itd. ozdravi marsikter bolnik, kateri hira, ker ga kri prav ne redí, kakor na priliko, pri bezgavkah (škrofelnih) itd.; zato ni čuda, ako delavec, ki v tako fabriko (volnarijo) pride, se kmalo poredí. Kaj takega pa se ne zgodi v fabrikah, ki imajo s pavolo opraviti.

Našim ženskam nekaj — pa brez zamere!

Grški modrijan Demonak je srečal enkrat gospó, ki je nališpana se šopirila po ulicah; na obrazu se ji je bralo, da je vsakemu hotla reči: „mene pogledjte!“ Modri mož to viditi, stopi k nji in ji pošeptá na uho: „Prijetlica! to pred Vami nosila je ovca, pa vendar ni bila več kakor — ovca!“ — Današnji dan bi pač potrebovali veliko veliko Demonakov, da bi vsem ženskam, gospóskim in kmetiškim, šepetali na uho: „Nikar se ne šopirite z robo, ki jo na sebi nosite iz žlahne volne ali žide narejene: uno je nosila pred vami ovca, pa je vendar le — ovca bila, v to pa je zapreden bil črv in je le — črv ostal!“ Naše gospó v mestu in na kmetih res mislijo, da so zavoljo drage obleke kaj bolj obrajtane kot ovce ali židne gosence. Kako se motijo! Kakor da bi ne vedili, da to le ovcí in gosenci, fabriki in krojaču (žnidarju) čast dela, ne pa tistemu, kdor to robo na sebi nosi! Le možje in očetje so milovanja vredni, ki ženstvu tako robo kupujejo, in če ovca — ovca ostane, so pa oni oslički in ostanejo — oslički. To je čast, ki jim gré in ktero jim iz srea privošijo — pametni ljudje!

Jugoslavenska književnost.

Večkrat sem že čul, kako so nekteri mlajši gospodje tožili, da nimamo zmiraj kaj novega za branje.

Mali narodíci morajo v tem druge želje imeti kakor veliki. Mi Slovenci nimamo preveč časnikov, ker še pretrdno spijo meščani naši, ki imajo književnost zdržavati. Po takem bodimo prav zadovoljni, da imamo take dobre časnike, kakor jih vidimo izhajati v Ljubljani in Celovcu.

„Slovenski Glasnik“, izhajajoči letos kot mesečen list, prinesel je v prvem listu toliko raznovrstnih sestavkov, da more vstreči vsaki ne prenapeti želji; ima pesmic za pesniške srea, ima novelistične reči, posebno pa nam je drago in milo tudi iz domačih krajev najti pripoved. Nikdo ne verjame, kako pripovedi domačega zadržaja segajo globoko v srea. Pa pri listu, izhajajočem le redko, veljá zapomniti, da koliko mogoče sestavki ne segajo preveč na dolgo in široko, zatoraj se nam prvi zvezek toliko več dopada, ker nam obeta, da noben sestavek ne bo razdeljen v več zvezkov kot dva. — Poseben značaj ima pa letos dobiti ta list kot središče za izrazoslovje ali terminologijo šolskih knjig, ker razdeliv delo po željah osebnih mora se gledati na to, da

bo nekako edinstvo v izrazih. Sledeči, to je, drugi zvezek prinesel bo glavna pravila o slovenski terminologii, in pokus o jezikoslovni.

Živo ter živo tedaj priporočamo list, posebno pa šolski mladini; na vsaki gimnazii in posebno v ljubljanski morali bi ga viditi mnogo ter mnogo.

Od tiste strani pride nam letos še drugo darilo duševno, to je „Cvetje iz domačih in ptujih logov“. Da se nam zopet prikazuje nekaj „Viljem Tell“ iz največega nemškega trageda, hvale je vredno. Še dražje nam je pa, da nam pride za tem tudi kaj iz večnega vira lepote vseobčne, to je, iz grškega na red; kdor je le malo kaj okusil Ksenofonta in božanstvenega Platona, radoval se bo temu početju, ter po mogočosti podpiral namen, ki nas vodi pravo pot, to je, da ne beremo samo prevodov iz nemškega jezika, ki ga že tako preveč vživamo, ampak tudi iz drugih jezikov, ki bodo prinesli naši književnosti novega gradiva. Najljubši pa so nam prevodi iz slovanskih narečij; zatoraj srčno bodi pozdravljeno „Cvetje“, ki nam obeta krasni prevod prekrasnega Smail Age Čengića. Prihodnje leto prinese nam morebiti kaj iz Kollara, Mickievića, Puškina.

Sedaj pa podamo iz 1. zvezka za pokušnjo odlomek Cegnarjevega prevoda sledeče vrstice:

Ribarček (poje v čolnu).

Smehljá se jezera kopel vabljiva,
Mladeneč na bregu v spanji počiva;
Začuje zvonjenje,
Brenkljanje sladkó,
Ko angeljske strune
U raji ljubó.

In ko se v presladkem veselji zbudi,
Srebrna mu prsi vodica škropí.

Doní iz globíne:
Ti, deček, si moj!
Spijočega vzamem
V globíne seboj.

Pastir (poje na planini).

Obvari vas Bog,
O solnčne višave!
Mora v nižave
Na zimo pastir.

Z dolín na višave, z višav u dolino;
Kukavica skliče nas na planino,
Ko zemljo odel bo mili rožni cvet
In pomlad zbudila studence spet.

Obvari vas Bog,
O solnčne višave!
Mora v nižave
Na zimo pastir.

Planinski lovec.

(prikaže se nasproti na visoki skali).

Višave grmijo in brv se šibi,
Al lovca ni groza strmečih čerí;
On smelo koraka
V ledene goré,
Kjer zemlja za pomlad,
Za brstje ne vé;

Ozira se pod-se v megleno morjé,
Al krajev ne loči, kjer mesta stojé.
Skoz predrte oblake
Mu svet se bleščí,
Globoko pod ного
Poljé zelení

(Pokrajina se premení; zgor se čuje zamolklo grmenje, sence in oblaki se podé čez pokrajino).

„Glasonoša“. Že lani smo rekli, da je ta list prvi praktično nastopil pravo pot, ktera nas Jugoslavene pribli-